

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
Dumineca 12 Aprile st. v.
24 Aprile st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 29.

ANUL XVII.
1881.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru Români'a 2 galbeni.

CĂTRA FILISTEI.

(„AN DIE PHILISTER“.)

DE MAJESTATEA SA **ELISABETA** REGIN'A ROMÂNIEI.

Voi criticați, scrutați, cautând:
Ce-a inspirat ideii'a 'n minte.
De ce poetul țice-un gând,
De ce chiar cu așa cuvinte?

Acuși gasiți c'amesurat
Ideii sunt alese bine;
Acuși altfel l'ați fi lucrat,
De v'ar fi dat sujetu-'n sine.

Și-un bold ve 'ndemna de-a caulă.
Cum pulsul i batuse ôre,
Ce vesel séu ce trist erá,
Sé-i rupeți ran'a care dóre.

Urmați deci paserea 'n paduri,
Vrënd s'o vedeți cântând sub frunđa;
Dar cântul ei prin umbre suri
Tot sare vesel sé s'ascunđa.

De ce cântă ea trill'a-așá?
Ce-i dete boldul de-a apune?
Și iér ce-o 'nveseli pe ea?...
Nici dëns'a n'ar puté-o spune.

Cântă, căci are de cântat...
Și pâna țineti svatuire,
Un vënt, din sóre-un sarutat
A și schimbat a ei simțire.

Aici o frunđa s'a mișcat,
Colo un nor se colorase...
Și cânta iér, s'a inspirat,
Un simț de puls mi ți-o schimbase.

Gândiți că dëns'a pe ales
Și-a pus în șir a ei cuvinte,
Par că în foc și-ar fi cules
Vr'un general cartușe 'n flinte.

Cuvintele se duc în sbor
Cârduri făr frêu, în libertate,
Dar ea domnesce-a supra lor
Și val cu val ies imbinat.

Consuna cu simțire, gând?
Séu e 'nvețat așa de 'nmóia?
E 'ntocmai ca și vëntul când
Facù din nori șiroiu de plóia.

Nici el nu sei de ce e 'n plâns,
Că pentru ce-i stau nori în cale,
Spre care parte va fi 'mpins
Sé verse lacremile sale?

O! nu scrutați poetul drept,
Ce ênsuși el nu se 'nțelege,
Ce 'n vis cuprins și tot deșept,
Ca vënt, val, pasere se drege...

IOSIF VULCANU.

Amant'a ostaşului.

— Novela. —

(Urmare.)

Ostaşul porni, şi amant'a remase cu dorul.

Apoi a trecut o zi, apoi trecut două şi apoi trecut nouă; şi lângă dor s'a acompaniat sor'a lui: suveniră.

„Şi apoi vai, ce mustră e suveniră! Cum te duce, cum te aduce; ce tablouri îţi sci ea descrie!”

În tot cuvântul ce ţi-a spune e numele lui; în tot tabloul ce-ţi arăta, icon'a lui. Nicairi nu te duce să nu fie el de faţă, nimic nu-ţi povestescie afara de ceea ce e imprimată cu numele lui.

Şi serman'a Elena, de braţ cu ea, cu suveniră — ce voiajuri, ce sboruri, ce preâmbări mai facea ea!

Se redică sus — sus, până la ceriu, âmbără prin stele. âmbără prin rađa, şi Lin tot în faţă ei. O rapiă visul, o purtă prin paduri cu umbre, prin gradini pompoşe cu pomi înfloriţi, pe câmpuri înverđite, şi Linu tot cu ea mergea.

Dar visul eră capricios adese.

I stramută tabloul în neguri, în întunec, în prepaştii. I arătă chipuri bizare şi posomorite, de care tremura anim'a în om.

Alergă adese prin aer, apoi ajungea sburând peste prepaştii, peste unde furiöse, şi icon'a lui pieriă, şi nu şi putea ajutã în periclu.

Şi aceste curgeau diu'a şi nôptea.

Într'asta armat'a româna trecuse Dunarea. Dincolo pe mal s'a încins lupt'a cu turcii, lupta sângerosa. Românii au învins, turcii au luat fug'a spre munţii Bulgariei, şi pe urm'a lor se redicau stindardele lui Mihaiu învingătoriu.

În ţera vorbiau betrânii cu fala de luptele norocoşe, de resbăiele glorioşe ce purtă Mihaiu vitězul în contra turcilor.

Mamele işi aşteptau feciorii, şi mândrele işi aşteptau draguţii în tot cîasul.

Tot ênsul i aşteptă cu ceea ce avea: betrânii cu o vorba vechia: bine a fost baieti; mamele cu sarutarea de mama; şi mândrele cu sarutare de amor.

Mult i-au aşteptat şi nu au mai vinit.

Dar a dat Dumnezeu o zi. Acêsta zi a adus bucuria generala ţerii românesce.

Armat'a a trecut Dunarea, şi într'aceea zi a pus piciorul pe pamântul ţerii.

Ţer'a i aşteptă cu ovaţiuni sincere, şi cu anima esaltata. Aduceau gloria şi se aduceau pe sine.

Mihaiu voda întră în Bucuresci, şi începă pe un moment împreuna cu ţer'a a gustă darurile păcii.

Mulţi au mers, mulţi au vinit; dar mulţi au cădut pe câmpul de gloria.

Linu inse n'a rentors.

Tóta mândruliţ'a şi-a pus péna, de bucuria sêu de gele; tóta fêt'a şi-a pus petea în per, petea roşia de bucuria, sêu négra de doliu; numai Elena a ramas între ele. Nici bucuria, nici doliu. Tóta fêt'a a fost redicată în ceriu sêu cufundata în pamânt; numai Elena a ramas între ceriu şi pamânt.

~~Căci i-a dat Linu: Când moro ostaşul, i vine ca-
tul de piero şi calul i aduc sabi'a, con vestea mortii.~~
La una i-a vinit amantul, la alt'a vestea mortii; Elenei nu i-a rentors amantul, nu i-a sosit ~~calul, nici sabi'a,~~ nici vestea mortii.

Şi Linu n'a cădut în lupt'a — cugetă Elena. Dumnezeu nu pôte lasă sê cada un barbat aşă de voinic, pe care l'a iubit ea aşă de mult.

Viêt'a ei se întorcea numai pe lângă amorul ei;

şi cugetă că sôrtea bataliei, şi tóta lumea ânce se întorce şi se direge numai prin acest amor.

Dupa bataia la un timp s'a rentors cei bolnavii şi remaşi pe câmpuri pintre morţi.

Şi i-a vinit şi Elenei o corba négra.

— Ei, coconiţa, — dîse odata unul sosit dincolo de Dunare, schiop, — Linu nu a murit, Linu a ramas în Vidin. Şi în Vidin sînt fete frumoşe, hadine amagitoare ca ispitele. Sermanul ostaş vine pe malul Dunarii, privesce în drépt'a, privesce în stâng'a, vede pamântul ţerii, şi i curg lacrimel: dar vin hadinele, frumoşe şi desmerdate, ostaşul privesce în ochii lor, se mbéta ca de farmec, şi uita pamântul ţerii. Şi în Vidin-s multe fete frumoşe...

Elena n'a dîs nimica. S'a întors şi a mers, se nu mai veda şi sê nu-l mai auda.

Dar anim'a omului face verme. Şi vermele ânime se face dintr'un cuvânt mic. Şi cresce cu sporiu. Într'o zi se face mare şi voinic, pe sêra nu mai poţi invinge cu el.

La anim'a Elenei s'a vîrit vermele. Ôre Linu nu i-a devenit necredincios? Oh, cine iubescie, trece prin foc, trece prin apa, ia de-alungul codrii, alerģa cu vîntul, pune viêt'a şi vine. Şi Linu nu mai sosescie.

Fortarét'a Vidinului e pe malul Dunarii, tóta diu'a vede pamântul ţerii, şi el nu vine. Cine s'ar mai îndoi?

„Şi în Vidin-s multe fete frumoşe”, — dîcea ostaşul.

Elena n'a spus durerea ei nimenui pe pamânt. Se framântă ea singura diu'a şi nôptea, suferiă singura şi plîngea singura.

Durerea unor ômeni imbetrânesce. Îşi perde putearea şi poţi dă pept cu ea; dar a Elenei nu imbetrâniă.

Şi a început a-şi face planuri, planuri mari şi ~~solate~~ ^{solate}. Şi ce a planuit, a şi escuat. Amorul i ajutã singur, dar amorul e maestru mare.

V. R. Buticescu.

(Va urmã.)

Despre continuitatea neîntreputa a elementului român în Daci'a.

— Disertaţiune istorica. —

(Urmare.)

Sê lase sêu sê nu lase focularele lor, şi ôsele parinţilor şi ale strabunilor, precum şi ţer'a agonisita cu sângele strabunilor sei, şi adunarea a hotarit, că, cine va vré, sê remâna pe loc, şi cum au luptat şi alta-data în mijlocul feliuritelor ginte, aşă şi de acum înainte cu graţi'a şi îndurarea lui Ddeu vor învinge greutăţile şi vor mântui patri'a; moşia şi vetrele strabunilor sei ânce nu le vor parasî, ori-ec ginte va veni asupra lor!

Şi în adevér, în restimp de trei ori patru secoli, în mijlocul celor mai cumplite suferinţe şi miserii, când întariţi prin munţi şi paduri de fric'a barbarilor, românii se susţineau din productul turmelor sale, când inarmaţi de bataie se repeđiau asupra ôrdelor barbare. Ei inse n'au încetat de-a esiste ca români un singur moment! Necesitat a renuciã la viêt'a sa politica, elementul român din Daci'a lui Traian manifestéza o viaţa sociala-religiôsa, fără întreprumpere, în mijlocul tuturor nevalirilor celor mari. Şi, ori cât va cercă cineva sê ascunđa adevérul, remâne un fapt istoric necontestabil, marturisit de istoricii contimporani evenemintelor, că sub dominaţiunea fia-cărui soiu de barbari, începând dela Goti, pe lângă poporaţiunile barbare emigrante, a existat în Daci'a pururea o *poporatiune pamentâna per-*

manenta, pe care istoricii cei vechi o deosebesc de barbari foarte bine prin terminul de locuitori indigeni, „locuitorii ținutului“ (*locorum incolae, τῶν ἐπιχωρίων*) pe când populațiunile barbare le numesc cu numele lor de Goti, Huni, Gepidi etc.

Eunapius Sordian, scriitor din sut'a a patr'a, dice, că Scythii navalind în imperiul roman, imperatul Valente, strimtorându-i între locuri întarite, i-a silit a depune armele; „pe cei respinți prin orașe i-a pus sub paza, ier „locuitorii orașelor“, cari primisera pe Scythi în casele sale, simțindu-le neputința de a face vre-un pericol, enșisi au ris de parerea ce au avut despre densusii“. (At urbium incolae *ὁι τας πολεις οἱ ζουπτες* cum Scythas, qui se sibi tradiderant, in suas domos admisisent, ubi eorum virium imbecilitatis periculum fecissent, suae opinionis errorem irridere coacti sunt. *

Un alt istoric din secol. IV Ammian Marcellin relateza urmatoarele: Imperatul Valente, înțelegând de tradaarea generalului seu, a purces la resarit în contra Gotilor, celor ce *trecusera Dunarea*, i împinse peste acest riu, treci el enșusi cu armat'a în contra barbarilor, comandați de regele lor Atanaric; Gotii se ascunsera în padurile Dunarei; Valente adună „locuitorii“, și li promise o suma pentru fia-care cap de Got. Acestia nu întârziara, și strabatând în toate laturele, ucisera atâta mulțime de barbari, încât Atanaric fu constrins să cêra pace dela imperatul**. **

Din cuvintele acestor scriitori, demni de tóta încrederea, vedem, că imediat dupa formarea Daciei Aureliane, din coci de Dunare se afla o populațiune pamântena, amica imperiului roman, care, fără nici o îndoială, sânt remașitele coloniilor lui Traian! Singure coloniile Traiane puteau fi *locuitorii*, în cari Valente se aiba încrederea deplina a-li cere serviciul imperiului, și a-i provoca să persecutê pe Goții ascunsi în padurile Dunarei. Și cumca acesti locuitori erau în adevèr coloniile romane, se demustra prin logic'a faptului și interesul mare, ce aveau imperatorii Romei, de-a curăți Dacia de barbari, și a-o reincorpora imperiului roman. Urmatorii lui Aurelianus, înțelegând neprudint'a cea mare, ee o comisese acest'a prin parasirea Daciei Traiane, întreprinsera mai multe espedițiuni asupra Goților, cari batuti în mai multe rânduri de imperații Probu, Marcu Aureliu, Diocletianu, și Galeriu, în sfârșit impușinați și slabiți de atâte resboie, Constantin cel mare putu a smulge Dacia din mâinile lor și a-o reincorpora imperației romane. Dêca acum Dacia Traiana erâ deșertata de coloniile romane, precum sustin adversarii nostri, atunci se ne spuna densii, care erâ rațiunea și interesele, ce legau pe imperatorii Romei atât de tare de sôrtea acestei provincie? căci, marturisesc, este un lucru neînțeles și chiar absurd, ca Roma să insiste cu atâte versări de sânge a curăți pe barbari din Dacia Traiana numai pentru a smulge din mâinile lor un pamânt parasit de locuitori. Prê evident, că nu un pamânt deșertat de locuitori, ci o provincia impoporata cu coloniile romane erâ aceea, pentru care imperații Romei alergau la Danubiu, ca sê-o apere de rele și sê-o curățesca de êrdele barbarilor!

În adevèr, Roma s'a ridicat la marirea și glori'a incomparabila prin instituțiunile sale politice, prin legile sale admirabile, prin legiune și prin colonii. „Romanus ubicunque vicit, ibi habitat“, dice Seneca. (Unde a invins Romanul, acolo a și trait.) În virtutea acestei maxime de stat, colonia erâ la romani un post, încredințat fiilor aceleiasi mame, Roma, pentru întinderea și întarirea statului roman. Și la romani, precum ne

spune Montesquieu, erâ o regula inviolabila, care opria sub pedeps'a de môrte a-și parasî cineva locul sêu postului seu. *

Apoi, dêca Aurelianus, cu tôte aceste, a trecut legiunile sale peste Dunare, din punctul de vedere strategic, este fără îndoială, că coloniile traiane, formate tôte din soldați veterani, ca adevèrate colonii militare, cari reprezentau Roma armata, ele au ramas la posturile lor, ca o sentinela credincioasa imperiului și în cele mai mari nenorociri! Când nu mai putura servi imperiul cu armele lor, colonistii traiani, îl servira prin îmblândirea și civilisarea barbarilor. „Dacia cea vechia, — dice Gibbon, reținut cu tôte aceste un numer însemnat de ai sei locuitori, cari aveau mai mare frica de esiliu decât de un Domnu Got. Acesti Romani degenerați urmara a servi imperiului, de care se desfacara, întroducând între învingatorii lor cele d'ântâiu cunoscințe de agricultura, artele folositoare și cuviințele vieții civilisate“. **

Ieta dar, că populațiunea pamântena, despre care Ammian Marcellin, Eunapiu Sordian și Zosima marturisesc, prin fras'a *incolae, ἐπιχωριοι*, că se află în Dacia traiana sub dominațiunea Goților barbari, dupa cuvintele criticului Gibbon, erau fără îndoială remașitele coloniilor traiane, „romani degenerați“ (degenerate Romans). Și ca să vedem, cumca, dupa trecerea legiunilor peste Dunare în Mesia, romanii din Dacia traiana ramasera și mai departe în patri'a lor, este de ajuns să aruncăm privirea nôstra asupra vieții lor religioase!

Este un adevèr istoric necontestabil, că tôte popoarele europene, abstracție facând de Greci și Romani, au primit cultur'a și civilizațiunea lor, mai mult sêu mai pușin, sub influința creștinismului. Romanii, cari împreuna cu limb'a naționala, adusera cultur'a romana și creștinismul din Italia în Dacia, avura înalt'a misiune de a fi apostolii creștinismului între popoarele barbare, ce se stracorara prin patri'a lor, și de a-le domoli selbategi'a prin moral'a creștina și prin civilizațiunea lor! Mai vechi la Dunare decât tôte triburile germane și slavice, romanii avura cei antâiu aședeminte de cultura, ierarchia bisericêscă organizata, în părțile aceste. Teofan, patriarhul Constantinopolei, adevèreza, că ânca din timpul lui Galienu (259) se aflau preoți creștini în Dacia lui Traian. ***

Ier la finele secolului III gasim atâția creștini în Dacia, încât ei formau o episcopia cu numele Sisciana, care, dupa cum arêta martirologiul roman (apusen) erâ o cetate vechia în Panonia, colonia nobila romana. „Quo loco in Savum Colapis influit, Siscia erat vetus civitas, nobilisque Romanorum colonia“. a) La acesta episcopia aflăm episcop la an. 296 pe Santul Quirin, a cãrui naționalitate romana o atesta chiar numele seu. I. Mombricitius și L. Suvius în biografi'a S. Quirin adevèresc, că el a suferit martirajul ca episcopul Siscianei în Panonia.

Date istorice mai interesante, relativ la starea religioasa a Romanilor din Dacia Traiana, gasim în biografi'a Sântului martir Nichita, supranumit „Romanul“. G. Curopolatul, tractând despre vieț'a Sântului, dice: „Nașcerea, creșcerea și luminarea S. Nichita a fost de ceea parte de Istru, (pe rip'a stânga a Dunarei) în pamântul barbaresc“ etc. b)

V. Mangra.

(Va urmâ.)

* Montesquieu, „Marirea și decadința Rom.“ C. XVIII.

** Gibbon, The History of the decline and fall of the Roman Empire. Vol. I. Chap. 11. Magaz. istor. t. I.

*** S. Theophanes in Chronol. ad an. Constant. M. 20.

* Eunapius Sord. in Hist. Biz. t. I.

** Ammian Marcel lib. 27. 5. Mag. ist. V și Zosimus Hist. lib. IV cap. 11.

a) „Acta Sanctorum Ungariae“ ex Ioan Bolland. Cassoviae 1744.

b) „Martirii Crucii“ p. 106.

S A L O N

Calindarul septemânei.

Ziua sept.	Numele sântilor și serbatorile.		Sorele	
	st. v.	st. n.	resare	apune
Duminica	12 24	(†) <i>Sfintele Pasci.</i>	5 2	7 40
Luni	13 25	(†) <i>S. Muc. Art.</i>	4 58	7 2
Marti	14 26	(†) <i>Cuv. P. Martin.</i>	4 57	7 2
Mercuri	15 27	Apost. Aristrach.	4 55	7 4
Joi	16 28	S. Mța Agapia.	4 53	7 5
Vineri	17 29	Cuv. P. Simeon.	4 51	7 7
Sâmbeta	18 30	Cuv. Par. Ioan.	4 50	7 8

Sesiunea gen. a Academiei Române.

Ședința X, la 20 martie (1 aprilie.)

Se comunica, cumca dl *P. Ispirescu* ofere bibliotecii Academiei o carte. Se primesce cu mulțumire.

Se comunica o epistola din partea dlor dr. *A. P. Alexi* și *Maxim Pop* din Naseud, prin care arăta cauzele ce i-au împedecat a tramite la timp, pentru concursurile din estimp, opul dlor: „Resbelul oriental” ilustrat, aparut în editura lui Paul Cieslar la Gratz, terminat în 1880 și cer ca să fie admis la concurs. Dnii Babeș, Maniu și Odobescu spriginesc acăsta cerere, ier dnii Stefanescu, președintele, Bacaloglu, Falcoianu și Hașdeu o combat; dl Maniu declara, că de ora-ce terminul d'a tramite autorii operele lor la concurs a espirat, dsa useza de dreptul special acordat numai membrilor Academiei de a propune la concurs opuri chiar în timpul sesiunii generale, și recomanda însusi pentru concurs opul dlor Alexi și Pop. În fine președintele resumând discuțiunea, pune la vot deca și estimp trebuie a se observă dispozițiunea din anul trecut, de a se primi scrieri la concurs, recomandate de membri ai Academiei, chiar în urm'a espirării terminului de 31 dec. al anului trecut? Prin majoritatea voturilor se abroga aceea mesura.

Dl Urechia ca *raportor al comisiunii pentru cercetarea lucrărilor delegațiunii* din cursul anului, dă cetera raportului seu. Acesta, fiind o simpla parafrasa a raportului prezentat din partea delegațiunii de către secretarul general, punându-se la vot, concludsiunile lui se primesc în total cu redacțiunea lui actuala.

Ședința XI, la 21 martie (2 aprilie.)

Președintele anunția, că *Academii'a a fost primita în audientia* de Majestățile Lor regele și regin'a, la or'a 1 p. m. în palatul regal din Bucuresci.

Dl președinte comunica o scrisore a dlui membru *A. Fet*, prin care face cunoscut, că nu va pută lua parte la lucrările sesiunii generale a acestui an.

Ședința XII, la 23 martie (4 aprilie.)

Dl președinte, referindu-se la cele ce au fost suse în ședința din 10 martie asupra imperiosei necesități de a se *modifică al. 3 din art. 85 al regulamentului*, pune acăsta cestiune în desbatere. Toți membri fiind înse convinși de oportunitatea unei asemenea modifițiuni, aprôba prin votul lor unanim înlocuirea acelui alineat prin dispozițiunea următoare: „Totuși delegațiunea este autorizata a primi ori ce donațiune s'ar face Academiei, pe timpul când nu sânt membrii adunați în sesiune generala”.

Dl Aurelian arăta, că fără ca dlui să observe, a fost ales în *comisiunea* instituita pentru *espositiunea de bele arte* și că simțindu-se cu totul incompetent în acăsta materia, rôga să fie descarcat de acăsta sarcina.

Demisiunea dsale este primita și în locul seu ca membru al comisiunii pentru espositiunea de bele arte se alege dl B. P. Hașdeu.

Dl D. Sturdza, spre a serbă în sinul Academiei înnațarea României la rangul de regat, face Academiei o noua și forțe prețioasa *donatiune de documente* literare și istorice. Dl Alecsandri, petruns de importanța acestei donațiuni, esplica Academiei, cum documentele cele mai însemnate ale regenerațiunii române din urm'a tractatului dela Paris nu numai că se afla pastrate, ci că în mare parte au fost și lucrare de dl Dimitrie Sturdza. Dl președinte în numele Academiei mulțamesce dlui Sturdza pentru noul dar cu care dsa a înavuțit colecțiunile Academiei, al căror principal creator este tot dsa. Tot odata dl președinte deplânge lips'a de un local propriu al Academiei care să-i permita a pune cu înlesnire la dispozițiunea publicului aceste colecțiuni și arata că pâna la cladirea edificiului dorit, aceste documente se vor pastră cu aceeași scrupuloasa îngrijire acolo unde sânt depuse și celelalte.

Dl Hașdeu, ca secretar al secțiunii literare, dă citire procesului verbal nr. 2 dela 16 martie al acelei secțiunii, prin care se aproba cererea dlui Dim. Ioan Ghica, de a se tipari în curs de 9 ani, traducțiunea sa româna din Herodot, împreuna cu un teest elinesc revedut, cu adaus că acăsta lucrare se va începe atunci numai când cele prime 5 cărți ale lui Herodot vor fi gata de pus sub tipar. Dnii Roman și Babeș obiecteaza că nu simt necesitatea de a se tipari pe lângă traducțiune și teestul elenesc. Dl Hașdeu esplica, că teestul pe care-l promite dl Ghica este un teest al lui Herodot restabilit în multe puncturi dupa o cercetare critica a manuscrisurilor; prin urmare, el însusi este o lucrare originala și nu e o reproducțiune servila a unei edițiuni ôre-care de Herodot. De altmintrelea bunele traducțiuni însoțite cu un teest original critic sânt recunoscut ca de o mare utilitate, precum spre esempli sânt: traducțiunea franceza al lui Dione Casiu, de Gros și acea al lui Hipocrat de Sitre. În fine deca s'a cerut ca oper'a mai înainte de a începe a se tipari să fie înaintata pâna la finele cărții a V-a, caus'a a fost ca să se puna mai ântâiu de tôte la dispozițiunea publicului conținutul cărților IV și V în care se tratăza despre țerile locuite astăzi de Români și de cele lor mai învecinate. Dnii Sion și Alecsandri desvolta ide'a, că nu numai tiparirea de bune traducțiuni în limb'a româna a clasicilor antici, dar âncea și editarea de teesturi restabilite printr'o critica serioasa pot aduce onôre Academiei române și folos atât cetitorilor Români, cât și învețaților de prin alte țeri. Dl Babeș mulțumindu-se de aceste diverse esplicațiuni, arata că de și terminul de 9 ani i se pare cam lung, înse dnii'a-sa prefera o lucrare buna de cât o lucrare pripita, și de aceea se unesce cu concludsiunile secțiunii literare. Punându-se la vot acele concludsiuni, ele au fost admise cu majoritate.

Dl Babeș presinta și ofera Academiei un manunchiu de documente istorice în copia și neputând de-ocamdata să le însoțesca cu aprețări scrise precum avea de gând. esplica în câteva cuvinte provenința și natur'a lor. Aceste documente au fost propuse spre cumperare patrioților români Mocionesci și mitropolitului Șterca Șulț la anul 1861; aflându-le interesante acesti laudați barbați le-au cumperat și au decis să fie autografiate în 20 de esemplare, cari puțin s'au respândit. Acum, dupa mórtea lui Andreiu Mocioni, dl Babeș a aflat copiele mai multor esemplare în hârtiele repausatului la Foen, și unul dintre acele l'a adus Academiei ca să-l ofere deca nu va fi vre-unul în bibliotec'a ei. Tot odata dl Babeș a cerut dela dl N. Dencșanu ca dlui să verifice deca aceleși documente nu se afla în copioasa colecțiune adusa de dsa Academiei; din relațiunea

Țarul Alesandru II pé catafalc. (Sarutarea de mâna.)

anecdata a dlui Densuşanu se constata, că numai documentele relative la revoluţiunea lui Horia se afla în colecţiunea adunata de dsa, iar celelalte-i sînt necunoscute; toate sînt relative la starea sociala şi la evenimentele politice ale Românilor de dincolo de Carpaţi şi între altele se afla şi o interesanta corespondenţa între împărătesele Maria Teresia a Austriei şi Catarina II a Rusiei; atingătoare de biseric'a ortodoxa. Dl preşedinte primind acest manunchiu de 20 foi autografiate, mulţumesc dlu Babeş în numele Academiei.

Dl Haşdeu ofera şi dsa, promiţend a le aduce la Academia, o colecţiune de 20 documente istorice relative la famili'a sa, printre care un uric pe pergament dela Aron Voda şi altul dela Ioan Sasul, precum apoi încă şi un caet conţinend o lista de documente facuta la anul 1800 de către spartarul Cuza, negreşit un antecesor al defunctului Domnitor. Dl preşedinte aduce şi dlui Haşdeu mulţumirile Academiei.

Deschidendu-se discuţiunea asupra modului cum Academia a primit dela ministerul instrucţiunii publice sarcin'a de a continua tiparirea documentelor istorice colecţionate de reparaşul Endocsie Hurmuzachi şi oferite cu atăta generositate guvernului român de către famili'a defunctului sub unic'a condiţiune ca ele să fie date publicităţii, Academia cu unanimitatea voturilor membrilor prezenţi confirma comisiunea însărcinata încă dela începutul lucrării cu această publicaţiune şi care se compune din dnii M. Cogalniceanu ca preşedinte, D. Sturdza, A. Odobescu şi T. Rosetti ca membri, şi decide că această comisiune va presintă cât se va pute mai curînd un regulament pentru regularea publicaţiunii ulterioare de către Academia.

Secţiunea literara, fiind gata a presintă Academiei propunerile sale pentru alegerea unui membru în locul ramas vacant prin mórtea lui A. Treb. Laurian, şedinţa devine secreta conform art. 62 din regulament.

Sedinţa XIII, la 24 martie (5 aprilie.)

Dl preşedinte comunica statul de presenta al membrilor la şedinţele sesiunii generale pâna la ziua precedentă şi acesta se aproba în suma de 10,060 lei.

Dl Haşdeu depune documentele oferite de dsa în şedinţa precedentă, în număr de 22 bucăţi, şi mai adauga pe lângă aceste şi altele. Dl preşedinte mulţumesc din nou dlui Haşdeu pentru această donaţiune.

Dl Sion esprima dorinţa ca mai nainte de a intra Academia în dezbaterile ultimelor puncte din proiectul de ortografia ce are să se întrebuiţeze în publicaţiunile Academiei, să binevoiesca dl secretar general a face şi a tipari un resumat din toate conclusiunile luate în anul trecut, spre a se avé în vedere în timpul discuţiunii.

Dl Baritiu aduce la cunoştinţa Academiei, că este gata a-i supune raportul asupra radicării monumentului lui Papiu Ilarianu, cu care dlui a fost însărcinat. Acesta cestiune se va pune la ordinea zilei pentru o şedinţa viitoare.

Academia intră în şedinţa secreta spre a procede la alegerea de membri pentru locurile remase vacante. Dupa îndeplinirea formalităţilor cerute, dl preşedinte proclama ca ales, cu majoritatea regulamentara, ca membru în secţiunea istorica pe dl Atanasie Marienescu, căruia această numire i se va comunica îndata, spre a pute lua parte chiar la şedinţele prezentei sesiuni generale.

Societati si institute.

Academia Româna a otarit joi cui trebuie să dea cele trei premii ca recompensa pentru cele mai bune opere literare. Marele premiu Herescu (12,000 lei) a fost decernat dlui V. Alecsandri pentru „Despot Voda”.

Premiul Lazar (5000 lei) dlui P. S. Aurelianu, pentru opera sa „Ter'a noastră”. Premiul Eliade (5000 lei) dlui B. P. Haşdeu, pentru opera sa: „Linguistic'a româna”.

Societatea „Români'a Juna” va împlini în ajunul zilei de Paşti de ce ani dela înfiinţarea sa. În memoria acestei zile Societatea va arangia o şedinţa festiva. Totodata, ca o amintire a acestei serbări, Societatea a decis să introduca şi un album, care să cuprinda posele membrilor ei fundatori şi onorari.

Asociaţiunea din Arad pentru cultura poporului român va ţine adunarea sa generala în 2 mai st. n. Afara de obiectele indicate în statute, eventual se va desbata şi modificarea statutelor Asociaţiunii. Adunarea e convocata de directorul secundar dl David Nicora ca preşedinte, şi de notariul dl Atanasie Tudescu.

Adunări înveţatoresci. Reuniunea înveţatorilor români gr. or. din dieces'a Aradului va ţine adunarea sa generala la 16/28 aprilie, adica joi dupa Paşti, în Arad. — Reuniunea înveţatorilor români gr. or. din tractul protopresbiteral al Lipovei, va ţine adunarea sa generala mercuri dupa Paşti, în Lipova. — Reuniunea înveţatorilor români din ţinutul Sibîului va ţine adunarea sa generala în Reşinari a trei'a zi de Paşti şi zilele urmatore. (Dar Reuniunea înveţatorilor din protopopiatul Leta-mare, unic'a reuniune în dieces'a Orăştii-mari, adormit-a? Din 1879 n'am mai audît să fi ţinut adunare generala. Red.)

O reuniune populara. Constatându-se scaderea populaţiunii române în multe părţi, s'a accentuat, că un'a din cauzele acestei scaderi este şi beutur'a necurată de spirtuoase. Spre a înfrîna acest reu, s'a propus înfiinţarea de reuniuni populare. Aflăm cu bucuria din „Bis. şi Şcol'a”, că o astfel de reuniune s'a înfiinţat şi comun'a Ineu lângă Tilegd în comitatul Biharia. Zelosul paroc de acolo, parintele Iosif Vessa, a intrat la 22 martie poporul în şcol'a gr. or. şi ţinend o cuvîntare potrivita, l'a îndemnat a întemeia o astfel de reuniune. Cuvintele parinţesci n'au resonat în deşert, căci numai decât s'a ales o comisiune care a şi facut statutele, şi s'au înscris ca membrii ai reuniunii douăzeci oameni de frunte din comuna.

C e n o u ?

Christos a înviat! Bucuria generala este astăzi în toate familiile române, biseric'a are mare serbatore: Christos a înviat! Toţi îşi fac reciproc suprinderi şi momente placute. Noi încă am voit să oferim cetitorilor nostri un present de Paşti, şi în credinţa d'a nu pute îndeplini mai bine această dorinţa, publicăm în fruntea acestui număr o poezia de Majestatea Sa Regina Elisabeta a României. Despre poezia aceasta am vorbit întâia-ora în colonele acestei foi încă în primaver'a trecuta. Am împarţit atunci, că dl Alesandru Mocioni, ocupându-se şi cu music'a, a oferit o colecţiune din compoziţiunile sale atunci încă „Dómnei” României, şi că Dómna mulţamindu-i prin o epistola scrisa de dam'a sa de onóre, dn'a Olga Mavrogheni, totodata ca semn de reciprocitate i-a tramis şi una din poeziile Sale mai noue: „An die Philister”, compusa în limb'a germana şi scrisa de însaşi mân'a sa. Dl Alesandru Mocioni a binevoit a o comunica şi redactorului acestei foi, carele apoi a tradus'o în românesce. Acea poezia, precum se vede şi din palid'a încercare de traducere, represinta o sublima inspiraţiune, şi în forma poetica desvôlta o înalta ideia filosofica. Noi simţim o adeverata bucuria putend să oferim publicului nostru cetitor, ca present de Paşti, această poezia, cu atât mai vortos, că între toate foile române, „Familia” este prim'a, care putt să-şi illustreze paginile cu o creaţiune a lirei Suveranei României!

Moștenitorul tronului Rudolf, după petrecere de șese săptămâni în Orient, a sosit la Triest, unde a fost întâmpinat cu mare entuziasm.

Sinódele gr. or. române ale dieceselor Arad și Caransebeș, precum și a arhidiecesei Sibiu, sînt conchiamate în sesiune ordinară pe duminică a Tomei, la reședințele respective.

Hymen. *Dl dr. George Vuia*, medic în Arad, la 17 l. c. și-a încredințat de soția pe domnișor'a *Livia Maniu*, fiică a dlui dr. Aureliu Maniu notar public în Oravița. Cununia se va serba la trei luni. — *Dl Basiliu Suciu* și domnișor'a *Elena Socanu* vor serba cununia lor la 1 maiu st. n. în Capușul-de-Câmpia, în Transilvania.

La Laxemburg mai bine de două sute de industriași lucră la adaptarea castelului imperatesc. Moștenitorul tronului și fițorea lui soția, după oșpeț îndată vor merge la Laxemburg, și vor petrece lun'a de miere în același apartament vînet al castelului și în același salóne, în cari înainte cu două-deci și șapte de ani aș sedut Maj. Lor Francisc Iosif și imperatés'a Elisabeta. Salónele se arangéza de nou cu mult lúcs. Municipalitatea Laxemburg a ales un comitet festiv și va redicá arcuiri de triumf, va arangia conduct de faclii, ier casele vor fi decorate pe tot timpul pîna când parochi'a noua va petrece acolo.

Ministeriul Bratianu și-a dat dimisiunea. După ce Român'a s'a înnalțat la rangul de regat, și astfel form'a acestei monarhii constituționale a trecut prin o schimbare atît de importanta, ier acésta transformare s'a recunoscut de tóte puterile, erá un ce natural și constituțional ca ministeriul numit de „Domn“ să-și depuna dimisiunea în mâinile „Regelui“. Așá a și facut ministeriul dlui Ion Bratianu, după ce mai ántaiu s'a votat bugetul. Regele n'a voit s'o primésca, inse dl Bratianu a staruit, adangînd, că nu póte primi nici a formá noul cabinet. S'a ținut apoi o întrunire de senatori și deputați, care l'a rugat să remăna în capul guvernului, dar însedar; asemenea a refusat și dl C. A. Rosetti; în urma apoi regele a însărcinat prin telegrama cu formarea noului cabinet pe dl Dumitru Bratianu, ministrul plenipotențiar al României la Constantinopole, carele a și primit.

Mișcări electorale. Partid'a opoziționala a cercului electoral Beiuș, în comitatul Biharia, a ținut conferința și a proclamat candidat de deputat ierași pe dl Parteniu Cosma; totodata a ales un comitet diriginte pentru conducerea mișcărilor electorale. — În cercul Ciacovei, comitatul Timișorii, s'a candidat dl pretor Iuliu Munteanu, cu program guvernamental. — *Dl dr. Iosif Gallu*, judecator la tabla regésca și actualminte judecator suplent la curtea de cassațiune, precum cetim în „Luminatorul“, a primit candidatur'a de deputat, cu program guvernamental, în cercul Recaș, comitatul Timișorei.

Pentru conferința din Sibiu s'a mai ales delegați, la Hațeg protopopul Ioan Raț și vicariul Benjamin Densușanu, la Brad advocații Sigismund Borlea și Teodor Pop; la Reghin sasese advocații Patriciu Barbu, Mihaiu Orbonaș și preoții Galacteon Șagău, și Alesandru Ternovcanu.

Necrológe. *Alesandru Kabay*, protopop gr. c. în Macău, dieces'a Orăđii-mari, a încetat din viața la 20 l. c. în etate de 51 ani. — *Petru Biba*, cantor-invetațor gr. c. ruten în Leta-mare, dieces'a Orăđii-mari, a repausat la 11 l. c. — *Cornelia Gallu*, fiică a dlui Daniil Gallu notar cercual și proprietar în Secuieu și a dnei soție Iustina n. Ungur, a repausat la 11 aprilie, în etate de 16 ani.

Sciri din Români'a. *Regin'a* deplin restabilita a primit dîlele trecute soțiile dlor ministri plenipotențiar

ai puterilor straine. — *Regele* a asistat în 13 aprilie la inaugurarea solemnă a casei de economie, și a facut cea d'ântaiu versare la cassa, depunînd 300 lei. — *La încoronare*, după cum scrie „*Liberalul*“ din Iași, va asistá și prințul regal.

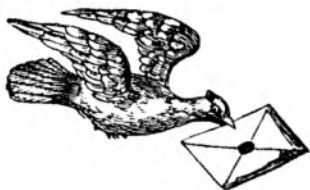
Cronic'a lúmei.

Un nou resboiu! De vr'o doi ani se agita în pres'a francesă și italiană afacerea Tunisului. Francezi'a și Itali'a aș interese mari în Tunis, dar interesele Francezii sînt mult mai însemnate, și pe d'alta parte Francezii a are să asigure posesiunile sale Algeriene. De curînd cestiunea deveni și mai acuta, căci câteva cete de crumiri aș facut o agresiune, ceea ce a silit armat'a francesă a se îndreptá spre granițele Tunisului și-a se pregati a pedepsi acele triburi cari calca necontentit pamîntul Algeriei. Beiu din Tunis a protestat în contra intrării a catorva companii francesă pe pamîntul Regiței. Conform scirilor mai nouse, trupele francesă, sub conducerea generalului Ritter, aș și trecut granița Tunisului. Tunisienii s'aș retras la câteva sute de pași. De atunci aș sosit la granița și o trupa de calareți francesi sub generalul Baume. Aceste mișcări ale francesilor aș deșteptat mare temere și în italieni, căci prin ele și densii își ved interesele periclitat în Tunis. S'a și ivit o recéla între cabinetul frances și italian.

Lordul Beaconsfield a murit. Prin mórtea lui Angli'a a perdut pe un mare barbat de stat și renumit romanțier. Viéța acestui om probéza, că ce póte să produca talentul și diligența; simplul fiu al unui iudov, el deveni conducatorul partidei conservative englesă și își câștigá titlurile cele mai strălucite. El s'a nascut la 21 dec. 1805 la Londra, și atunci s'a numit Benjamin Disraeli; în etate de 12 ani s'a facut creștin și s'a botezat, și terminându-și studiile, începú să faca praesa advocațială. Nu peste mult aparú în aren'a literară ca romanțier, și ca atare a scris în timp aprópe de 50 ani o mulțime de romanuri filosofice, cari în Angli'a mai ales aș fost bine primite. Carier'a lui politica se începú la 1832, când, după mai multe caderi fu ales în parlament, unde se însoci partidei conservatore, și nu peste mult ajunse conducatorul ei. Mai de multe ori a fost ministru, ier la 1874 ajunse șef al cabinetului. De atunci lupt'a între Disraeli și Gladstone, conducătorii conservatorilor și a liberalilor, formá pagin'a de frunte în istori'a parlamentului engles. Regin'a Victoria spriginia pe Disraeli, l'a și numit peer și i-a dat titlul de „lord Beaconsfield“, — ier el a produs reginei titlul de „imperatés'a Indiei“. La 1880 inse partid'a lui cađu la alegeri, și el își dete dimisiunea, ocupându-i locul Gladstone actualul prim-ministru. Retras în viața privată, el a mai scris un roman, apoi a murit la 19 l. c.

Spîndurarea nihilistilor. Omoritorii țarului Alesandru II, séu mai bine, nihilistii cari aș avut parte din acest fapt, aș fost prinși, și, precum scriseram și noi, tribunalul i-a judecat la mórte prin ștrîng. Se dice, că densii aș fost torturați grozav, și numai așá aș descoperit pe unii ortaci ai lor. Cei judecați la mórte aș fost 4 barbați și 2 femei, inse un'a din aceste a declarat, că se afla în stare binecuvîntata și așá esecutarea sentinței asupra ei s'a amănat pîna ce va nasce. Judecat'a s'a esecutat în 15 aprilie, tocmăi în dîu'a de vinerea mare a apusenilor, fiind de fația un popor numeros. Cel ántaiu spîndurat se numi Chibalcici, al doile Michailoff, cu acesta de două ori se rupse funea, apoi urmă Sofia Perovsca, după care se spîndurá Șeliaboff, și în fine Risacoff, carele aruncá bomb'a ántaiu înaintea țarului. Spîndurarea s'a facut în modul cel mai barbar, și nefericitii spîndurați aș suferit chinurile cele mai grozave.

Poșta redacțiunii.

Dnei V. G. S. in Téca. Amu publică-o bucuos, înse n'o avem la in-de-mâna. Cine e autorul ei?

Dlui G. T. in Zelau. Ne pare foarte reu, dar din 1875 nu mai avem la dispozițiune nici un esemplar.

Dlui A. B. in München. De ce numai inițialele? Nu bucuos publicăm așa. Împartășește-ți tot numele!

De n'ai de mine mila. E pré realistica. Se pare că e crisa sub influința școlii lui Zola.

☞ Treiluniul jan.—martie s'a încheiat cu nr. 26. Domnii aceia ale căror abonamente au expirat, sânt rugați a le înnoi, deca vreu să aiba fôia noastră și mai departe, la din contra vom încassă prețul prin ram-burse poștale. Cei ce nu mai vor să rămâna abonații noștri, binevoiesca a ne 'napoia aceste patru numere, ca să-i ștergem din registrul abonaților. **Pe credit nu putem tramite fôia nimenuia.**

☞ Din caus'a serbatorilor Sântelor Pasci, fôia noastră nu va pute aparé în joi'a viitoare, dar nri acela se va suplini mai târziu.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCANU.**

INSERȚIUNE.

Scos din gur'a mortii.

În orașul Shawforth, lângă Rochdale, traia un om, a cărui ocupațiune eră a curății gropile din cercurile minelor. Acela eră tare și puternic, și suportă cele mai grele strapație, pâna când și el, ca cei mai mulți de clas'a sa, a început a tentă provedința, încordându-si puterile mai mult decât permite cea mai sănătoșă constituție corporala a omului.

Acest barbat a devenit înainte cu doi ani jert'fa unei bôle, care i-a sdruncinat cu totul constituțiunea. Pâna aci avisat intru susținerea sa și a familiei sale, la puterile lui fisice, și la diligența lui neobosita, acum observă cu întristare că isvôrele susținerei sale încep a secă, și că agonisarea lui modesta. fructul lucrului seu, începe a se consumă, lasând intrare libera lipsei nesuportabile. Din morbul lui se nascura cu încetul alte și alte morburii, pâna ce în fine amicul nostru deveni o ruina de om, așa cât abia se mai putea mișcă din loc; asthm'a și rheumatismul îl cuprinsera în mesura atât de cumplita, în cât abia mai putea respira.

De ôra-ce eră pré superb, pentru ca să cerșesca, de alta parte înse miseri'a, estrema îl conștrîngea a câștigă ceva, pentru ca să nu mōra de fōme împreuna cu faimili'a sa, amicii binevoitori i-au câștigat un lucru ușor, (carele acum se îndeplinesce prin fetițe). Înse ori cât de ușor eră acest lucru, neputințele barbatului odinioara atât de tare și musculos, l'au conștrins pe acest'a a renunță la acel lucru, aruncându-l est mod în abisul desperațiunii. Decât câștigarea nutrementului, i-a fost înse și mai grea mistuirea aceluia, de ôra-ce organele lui de mistuire erau atacate, și precum se parea sdruncinate fără nici o speranța de a se vindecă. Durerile stomacului seu erau cumplite, și medicii nu-i puteau câștigă alinare.

În starea acêșta trista a primit dela unii amici îngrigiti un pamflet, care laudă ênsușirile bune ale extractului lui Shaker pentru vindecarea Dyspepsiei și a morburilor de acest gen. Ca omul ce e aproape de înecare, și se lêga de un pa'u, așa a primit și morbosul nostru medicamentul oferit. Ori cine va înțelege, că pacientul pe acest timp nu eră decât un schelet formal; înse prin folosirea extractului lui Shaker și-a recâștigat sănătatea și puterile și s'a smuls din gur'a mortii. Rheumatismul și asthm'a, și urmările mistuirei sdruncinate așa dicend cu totul, au disparut curênd, pentru a nu se mai ivi, iera dupa câteva luni, omul nostru eră deja în stare a urmă de nou ocupațiunii sale, și a împlini cele mai grele lucruri, cari de vre-o dōue-spre-dece luni dela însănêtoșarea sa, le continua în tōte zilele.

Fia-care trebuie să admita, că acêșta a fost o cura admirabila, care pōte fi constatata, căci poștariul, seu ori-care alt barbat de frunte din Shawforth, va puté întari adevêrul celor dîse mai sus. Omul respectiv se numesce Thomas Briggs, și locuesce în Peel Terrace, Shawforth lângă Rochdale, în Anglia.

Casul de mai sus nu e isolat și unic, pentru că tot acel extract a avut rezultatele cele mai admirabile, și deca cetitorii poftesc dovedî, să-mi scrie, și le voi comunica sute de casuri, cari asemenea vor probă valōrea extractului lui Shaker.

În Engliera s'au vëndut în anul 1880, mai fâra de nici o anuciare, aproape la un milion (1.000.000) de sticle din acest medicament; acêșta trecere însemnata a fost cu deosebire rezultatul comendațiunilor acelor barbați, cari au tras folos din întrebunțarea acêștei medicaine, și din recunoscința au enarat faptul amicilor lor și altora. De asemenea trecere enorma în timp atât de scurt âncă nu s'a bucurat atare medicament în nici o țera, din ce nu se pōte deduce alt'a, decât acêșta ce întru adevêr e așa — că medicin'a are valōre adevêrata.

☞ Depozite sânt în Oradea-mare (Nagyvárad): la GEORGIU NYIRI și la farm. miserenilor. ☞

În Arad Mat. Rozsinyai; Aszód: Dosza Arpad; Budapesta Ios. de Török, farm. în strad'a regelui nr. 7; B.-Csaba: Béla Varságh, E. Badits; Dobrițin: Dr. Emil Rothschnek, Victor Vécsey, Ferd. Göltl; Dorozsma: Carol Kansag; Dună-Földvár: Ios. de Pap; Eres: Ioan Kurucz; Becicerec-mare R. Mencser; H. N. Vászrhely Iul. Kiss, Hőgyész Emeric Tery, Iászsis-Er Ios. Mlatz, Kaloesa Carol Horváth, Karansebes I. F. Müller, Losoncz Kűchner Daniel, Makó Adolf Nagy, M. Kővesd Vilus Fridely, Maros-Vászrhely Bernády Daniel, Mühlbach I. C. Reinhart, Mágos Géza Szép, Nagy-Körös Coloman Tarkóy, Nem. Czernya Carol A. Rzika, Nyiregyháza Em. Korány, Neusatz K. Grosinger, Oravicza A. C. Knobloch, Pancsova W. Graf, Petrozény Guido Gerbert, Semlin Carol Tretschtik, Seghedin C. Barsay, Albert Kovács, Szabadka Ios. Szigethy, Dr. Carol Joe, Szárcsa Carol Tanfy, Temesvar C. M. Jahner, strada Hunyadi, St. Tarcsay, Vêrșeț G. Bienerth, Zombor Emil Gallé.

6-6

Proprietar **A. J. WHITE**; agentura principala și en gros pentru Ungari'a, Transilvani'a și Croați'a la Ios. Török, farmacist în Budapesta, Király utca 12 sz.